

СОЦИЈАЛЕН ПЛАН НА ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

2023-2025 година

1. Вовед

1.1 Социо економски карактеристики на Општина Делчево

Општина Делчево се наоѓа во крајниот североисточен дел на Република Северна Македонија, во подножјето на планината Голак (Чавка - 1524м), непосредно до бугарската граница на оддалеченост од само 10км. На исток е заградена со планината Влаина, на север со Осоговските и на југ со Малешевските планини. Сместена е во котлината Пијанец и распослана по горниот тек на реката Брегалница. Општината со нејзината поширока околина се протега на следните координати: 41^о 58' северна географска ширина и 22^о 46' источна географска должина, на надморска височина од 630 метри. Во согласност со Законот за територијална организација на локалната самоуправа на Република Македонија (Службен весник 55/04 и неговите измени) и Листата на рурални подрачја и рурални населени места во Република Македонија (Службен весник бр.89/2011), општина Делчево е класифицирана како рурална општина.

Општина Делчево на југ се граничи со општините Пехчево и Берово, на запад со општината Виница, на северозапад со општината Македонска Каменица, а на исток и североисток со Република Бугарија. Општината претставува важна алка на источномакедонската магистрала, која ги поврзува сите поголеми населби во овој дел на земјата, а понатаму и со делови од територијата на соседна Бугарија. Практично, Делчево лежи на еден многу важен крстопат преку кој во напреднички правец води најкусата врска меѓу долината на реката Вардар од една, и долината на реката Струма од друга страна. Општина Делчево има добри сообраќајни врски бидејќи магистралниот пат А3 Делчево-граничен премин со Република Бугарија минува низ неа.

Население

Според Пописот во 2021 година во општина Делчево живеат 13.585 жители, од кои 11.949 или 87,95% во општинскиот центар, т.е. градот Делчево. Од нив 6.806 се мажи а 6.779 се жени. Просечната густина на населеност е 42,5 жители/км², што е под просекот на Република Македонија од 78,8 жители/км². Иако за релевантни и клучни податоци во поглед на бројот на население и неговата структура се зема последниот попис спроведен во државата во 2002 година, сепак Државниот завод за статистика периодично прави статистички процени во

сите области. Податоците кои се содржани во овој Социјален план, се најново објавените од страна на ДЗС од Пописот 2021 година, согласно ажурноста.

Вкупниот број на население согласно проценката од 2018 година изнесувала 15 987, а и понатаму мажите се во најголем процент во општината согласно половата структура.

Жители по населени места

Административно гледано, градот Делчево е седиште на општината Делчево која има уште 22 населени места. Бројот на жители веднаш по градот е најдоминантен во населеното место Разловци каде има 831 жител, а најмалкубројно во населеното место Косово Дабе каде има 21 жител.

Населено место	Број на жители
1 Делчево	11536
2 Бигла	275
3 Ветрен	114
4 Вирче	494
5 Вратиславци	36
6 Габрово	799
7 Град	529
8 Драгиче	277

9	Свегор	882
10	Илиово	127
11	Киселица	35
12	Косово Дабје	21
13	Нов Истевник	138
14	Очипала	92
15	Полето	194
16	Разловци	831
17	Селник	27
18	Стар Истевник	67
19	Тработивиште	530
20	Турија	103
21	Чифлик	53
22	Стамер	345
	Вкупно:	17505
	Домаќинства	5568
	Просечен број на членови на домаќинства	3,1

Етничка припадност

Согласно етничката припадност на населението, според неофицијалните податоци од Пописот 2021 година, македонците се во најголем дел 12.962, албанци се 20 (17 жени и 3 мажи), турци 112 (54 жени и 58 мажи), роми 475 (231 жени и 244 мажи), власи 5 (жени 2 и мажи 3), срби 9 (жени 4 и мажи 5) и бошњаци 2 (1 жена и 1 маж)

Во 2021 година во Делчево се склучени 63, а разведени се 32 бракови. Од податоците што ги добивме од ЈУ МЦСР вкупно 128 лица посетиле советувалиците за бракоразводи. Бракоразводите подеднакво се покренуваат и од мажите и од жените. Најчести причини за бракоразвод се наведуваат: нарушени брачни односи, неверство, семејно насилство (физичко и психичко), економско-социјални причини и др. Бракоразводите во најголем број случаи се случуваат помеѓу 35-45 годишна возраст.

Во поглед на фертилитетот односно живородени деца на една жена бројката од истата година (2018) изнесува 109 или тоа значи 6.8 на 1000 жители. Податоците за морталитет и за смртност кај доенчиња изнесуваат 189 лица односно 2 мртвородени деца, на 1000 жители, морталитетот на населението изнесува 11.8, додека на мртвородени деца 18.3 што е загрижувачка вредност. Стапката на наталитетот од истата година изнесува 10.3 живородени на 1000 жители додека природниот прираст стапката изнесува 0.8 на 1000 жители.

Општина Делчево доделува еднократна парична помош за секое новороденче со место на живеење во општината од 3.000 денари.

1.2 Законска регулатива

Остварувањето на социјалната заштита во Општина Делчево се заснова пред се на Законот за социјалната заштита; Законот за заштита на децата; Законот за семејство; Националната програма за развој на социјална заштита во РСМ; Програмата за развој на заштитата на децата во РСМ и други закони и подзаконски акти кои се однесуваат на социјалната, детската и здравствената заштита во Република Македонија, како и надлежностите дадени на општините со Законот за локалната самоуправа и Статутот на Општината Делчево, каде се уредени правата на граѓаните од областа на социјалната, детската и здравствената заштита.

Законска основа на Социјалниот план на Општина Делчево за 2023-25 година:

- Закон за социјална заштита („Сл.весник на РСМ„ бр.104 од 23.05.2019),
- Закон за изменување и дополнување на законот за социјална заштита („Сл.весник на РСМ„ бр.146 од 17.07.2019)
- Закон за заштита на децата („Сл.весник на РСМ„ бр.146 од 17.07.2019),

- Закон за семејство („Сл.весник на РСМ„ бр.153 од 20.04.2014)
- Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство („Сл.весник на РСМ„ бр.150 од 02.09.2015)
- Закон за локална самоуправа („Сл.весник на РСМ„ бр.5 од 29.01.2002)
- Закон за финансирање на единиците на локална самоуправа („Сл.весник на РСМ„ бр.61/04, 96/04, 67/07, 156/09, 47/11)
- Закон за основно образование („Сл.весник на РСМ„ 103/08.....64/18),
- Национална програма за социјална заштита („Сл.весник на РСМ„ 192 од 17.10.2016)
- Национална стратегија за деинституционализација
- Локалниот Акционен план за социјална заштита 2019-2021 („Сл.гласник на Општина Делчево„ бр14/2018 од 13.11.2018)
- Социјален план на Општина Делчево за 2020 година , бр.10-2189/3 од 22.11.2019 година,
- Стратегија за родова еднаквост на регионот Делчево, Берово и Пехчево за периодот 2020-2022, (Сл.гласник на Општина Делчево бр.11/2019 од 30.09.2019),
- Акциски план на Општина Делчево за имплементација на регионалната стратегија за родова еднаквост за општините Делчево, Берово и Пехчево за периодот 2020-2022, бр.09-1840/1 од 27.09.2019 година („Сл.гласник на Општина Делчево„ бр.11/2019 од 30.09.2019)

Други општински документи и акти кои се однесуваат на социјалната, детската и здравствената заштита а кои се земено во предвид при подготовката на Социјалниот план:

- Правилникот за утврдување на критериумите, условите и постапката за доделување на еднократна парична помош бр.09-334/1 од 23.02.2018 година,
- Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за утврдување на критериумите, условите и постапката за доделување на еднократна парична помош бр.09-1273/1 од 30.07.2020 година,
- Правилникот за начинот , условите, критериумите и постапката за доделување на награди и признанија на Општина Делчево бр.09-166/1 од 30.01.2018 година,
- Правилникот за условите, начинот и постапката за доделување на финансиска помош на спортски клубови, спортски здруженија, правни лица во областа на спортот и здруженија на граѓани 09-333/1 од 23.02.2018 година,
- Годишен извештај за реализираната програмата за остварување на социјална заштита на општина Делчево за 2020 година
- Одлука за доделување на стипендии на одлични ученици во СОУ „М.М.Брицо„ Делчево, бр.09-1723/1 од 27.10.2020 („Сл.гласник на Општина Делчево„ 17/20),
- Одлука за доделување на стипендии на ученици во СОУ М.М.Брицо Делчево кои постигнале особено висок успех во учењето, бр.09-1724/1 од 27.10.2020 („Сл.гласник на Општина Делчево„ 17/20),
- Одлука за доделување на стипендии на ученици прогласени за пвенци на генерацијата во општинските училишта бр.09-948/1 од 27.05.2021 („Сл.гласник на Општина Делчево„ бр.6,21),

Одлуката за доделување на стипендии за студенти кои студираат на државните универзитети во Република Северна Македонија бр.09-2225/1 од 15.11.2021 година,

1.3 Општинска структура за спроведување на Социјалниот план

Согласно Законот за социјална заштита („Сл.весник на РСМ“, 104/2019 и 146/2019) доделени се одредени надлежност на општините, меѓу кои и надлежноста дадена во член 11, став 1 алинеја 4 каде стои: „општините формираат Совет за социјална заштита за подрачјето на општината„. На ден 21.10.2019 година со Одлука на Советот на Општина Делчево, бр.09-1986/1, формиран е Советот за социјална заштита на Општина Делчево,(прилог Анекс 1) со следните надлежности:

- Идентификација на сите ризични групи на ниво на општината
- Увид и располагање со релевантни податоци;
- Анализа на податоци и состојби, вршење на споредбени анализи;
- Идентификација на приоритетните интервенции(мерки и форми на социјална заштита.
- Идентификација на релевантни социјални сили(институциите, НВО, приватен сектор итн.);
- Следење, утврдување и анализа на постигнатите резултати и реализирани активности од имплементирањето на планот и програмата за социјална заштита на Општина Делчево ;
- Редовна комуникација, средби и размена на податоци и информации со сите социјални сили на ниво на општината;
- Транспарентното работење и објавување на годишни извештаи од имплементирањето на планираните активности според планот за социјална заштита;
- Предлог на нови програми и форми на социјална заштита (давање на социјални услуги од страна на лиценцирани даватели на социјални услуги во општината);

Од организациската структура на општинската администрација на Општина Делчево, за изработка на овој Социјален план беше вклучено Одделението за правни и општи работи и јавни дејности. Во рамките на општинската администрација нема посебно одделение за социјална заштита, планирањето и унапредувањето на социјалната заштита во општината е составен дел од работата на Одделението за правни и општи работи и јавни дејности. Одговорно лице за социјална заштита е Сузана Петровска, дипл.социјален работник, советник за вработување и информативен систем за човечки ресурси. (контакт информации:email: retovuzka_suzana@yahoo.com и тел: 078411550; 033/411550.

2. Мапирање на социјалните проблеми и ранливите групи на локално ниво и нивните потреби

За потребите на овој Социјален план беше направено социјално мапирање и беа консултирани и вклучени претставници на клучните институции, организации и здруженија на граѓани кои работат на територијата на Општина Делчево, а со цел да се постигне инклузивен и партиципативен процес, преку кој заеднички се посветуваме на поквалитетен живот на нашите сограѓани. Секој од нив, од Доменот на своето работење придонесе со преглед и анализа на состојбите и даде предлози за потребните активности.

Миграциите како социјален ризик

Прва специфика на општината е тоа што како и во останатите градови во Република Северна Македонија така и тука е зголемен бројот на млади лица како и семејства кои се иселуваат, ја напуштаат државата трајно или привремено, и заминуваат во Западноевропските земји најчесто поради подобра егзистенција и поради неможноста да најдат вработување во општината. Со оглед на тоа се претпоставува дека старото население е во постојан пораст над бројот на младата популација, заради трендот на иселувањето и привременото емигрирање којшто е генерален проблем со кој се среќава целата нашата држава.

Согласно последните статистички процени на ДЗС во 2018 во Делчево има вкупно 44 доселени лица. Од нив 11 се мажи, а 33 жени. Од оваа вкупна бројка 9 лица се доселени од странски држави додека остатокот од други населени места (градови и села) во Македонија. Според нивото на образование на овие лица, најмногу од нив односно 26 се со средно образование, 9 се со високо образование, 5 со завршено основно училиште, 2 со магистратура и 1 без образование. Доселените лица се генерално од ромска етничка припадност, повеќето се припаднички на женскиот пол, а нивната средна возраст е 36 години. Со овие бројки не се предизвикува некоја дрстична промена во профилот на населението во општината, како во поглед на активната работна сила така и во поглед на образовните кадри.

Во истиот овој период од Делчево се отселени вкупно 91 лице, меѓу нив има еден доктор на науки, четири магистри, 26 со високо и средно образование, 10 со основно, двајца со вишо образование, 5 со неополно основно образование и двајца без образование. Отселените лица се најмногу од Македонската етничка заедница и се мажи, додека просечната возраст на отселени лица е 20 години. Овие бројки укажуваат на отселување на генерално млада популација со исклучиво високо образование која како активна и работоспособна група најмногу може да придонесе за развој на општината.

Со овие бројки миграционо салдо на општината изнесува -47. Како најчести причини за доселување се споменуваат семејни причини, стапување во брак, а најмалку поради работа. Додека како причини за отселувањето на граѓаните се наведени стапувањето во брак и семејните причини.

2018	Доселени			Отселени
	вкупно	мажи	жени	вкупно
Делчево	44	11	33	91

Табела 4: Доселени и отселени лица во Делчево, извор ДЗС 2018

Иако резултатите од последниот попис на населението не се објавени, евидентна е перманентната миграција внатре во општината, пред сè постарите лица од село во градот, поради немање услови сами да живеат и поради тоа повеќе или помалку со самата старост претставуваат ранлива категорија.

Невработеноста како социјален ризик

Состојбата со невработените лица според податоците од АВРМ е опишана во Анекс 2 кој е составен дел на Социјалниот план. Според податоците од АВРМ најголема стапка на невработеност се забележува во групата невработени лица над 50 години и тоа со основно образование. Најголем дел од оваа група невработени лица се лица кои примаат паричен надоместок и лица кои примаат гарантирана минимална помош, кои имаат обврска да се евидентираат како активни баратели на работа. Бројката на невработени лица, селектирана според возраст од 40-49 години, е исто така во голем број, но може да се намали доколку се воведат и зголеми бројот на лица за мерката "Обука и вработување на лица за обезбедување услуги за грижа во заедницата за лица со попреченост и лица со хронична болест. Во категоријата, невработени лица до 29 години, според образование, голем е бројот на невработени лица со завршено основно образование, кои може да се вклучат во мерката Обука за побарувани занимања, Обука на работно место кај познат работодавач и Субвенции на плати.

Старост како социјален ризик

Трет социјален ризик во општината е се поголемиот број на стари и изнемоштени лица кои живеат сами и се без семејна грижа. Бројот на пензионери на територијата на Општина Делчево е вкупно 3493 лица. Од нив 1743 се жени а 1750 мажи. Во Делчево нема Дом за згрижување на стари и изнемоштени лица, а најблиску таков дом има во Берово, но тој е со ограничен капацитет. Од разговорот со претставниците на Здружението на пензионери, голем дел од пензионерите секојдневно се соочуваат со проблеми од типот на осаменост, изолираност, потешкотии во извршувањето на секојдневните активности во домот.

Според последната евиденција на Здружението на пензионери најголем дел од старите лица во Делчево се со ниски и просечни пензиски примања. 72 стари лица се без семејна грижа а 18 од нив се без никакви примања. Бројките се резултат на масовното исекување на младите од општината, по што во многу семејства се останати само стари, болни и изнемоштени лица, кои неможат за себе да си

обезбедат основна социјална и здравствена грижа или неможат сами да ги обавуваат основните потреби. Ваквата ситуација, особено влијае на опаѓање на квалитетот на животот на оваа ранлива група, а посебно ранливи се старите лица во руралните средини. При мапирањето не успеавме да најдеме официјален податок колку стари лица од Делчево се сместени во старечките домови низ државата, но од неофицијалните податоци со кои располагаат НВО е дека таа бројка е околу 18.

Според податоците од ЈУ МЦСР Делчево во 2021 година има вкупно 345 лица корисници на Паричен надоместок за помош и нега од друго лице од кои 195 се мажи и 150 жени. Врз основа на повеќе истражувања и анализи спроведени од Општина Делчево а со помош на НВО и здравствените установи на подрачјето на нашата општина, се констатира следната состојба:

- Најголем дел од старите лица имаат пензија (лична, семејна, земјоделска), која им овозможува услови за скромен живот,
- Поголем дел живеат сами (вдовец/вдовица),
- Речиси сите имаат здравствени проблеми (90/% ревматски заболувања, 85% кардиоваскуларни заболувања, 38% дијабет и други заболувања),
- Одржувањето на личната хигиена и хигиената во домот, набавката и подготовката на храна им претставува тешкотија,
- За посета на лекар и набавка на лекарства во најголем дел се зависни од друг.
- Скоро кај сите преовладува чувството на осаменост, непотребност, отфрленост и страв од заболувања.

Сето ова укажува дека е несомнена потребата од услуга за дневен престој за пензионери и Дом за згрижување на стари и изнемоштени лица со 24 часовен третман. Од тие причини Општина Делчево презема мерки и активности за пружање на помош и нега на старите и изнемоштените лица во домашни услови, преку тимови на невработени лица кои имаат сертификат за пружање на помош и нега во домот. Најмногу активности се реализирани преку учество на невработените лица во Програмата за општинско корисна работа-грижа за стари и изнемоштени лица. Ангажирани се 14 невработени лица од кои 8 жени и 6 мажи, од нив 6 се роми/ки и 8 македонци/ки.

Со мапирањето на ризични категории лица, со помош на Здружението на пензионери, НВО и УЗ, ќе се направат напори да се идентификуваат жените и мажите корисници на пензија и идентификување на потребите за помош на жените и мажите пензионери и соодветно да се креираат програми за помош на оваа категорија на граѓани.

Попреченост како социјален ризик

Четврта група граѓани во социјален ризик се децата и лицата со попреченост. Според податоците од ЈУ МЦСР, граѓанскиот сектор, центар Дневен престој за лица со попреченост и Публикацијата за социјална заштита на деца, млади и возрасни лица (Извор: Завод за статистика од 21.04.2021 г.) во општината има вкупно 139 лица со телесен инвалидитет од кои 17 се деца, со оштетен вид 62 лица од кои 9 се деца,

со оштетен слух 52 лица од кои 1 е дете, со пречки во менталниот развој има 94 лица, со комбинирани пречки 36 лица од кои 23 се деца, 10 деца со пречки во вербалната комуникација, 6 деца со аутизам и 28 деца со други пречки.

Единствена институција во општината која згрижува лица со попреченост е Центарот за дневен престој за лица со попреченост. Но не сите услуги кои им се потребни на лицата со попреченост се даваат во тој центар за дневен престој. Трансформацијата на центарот за дневен престој за лица со попреченост во Центар за поддршка подразбира премин од периферна институција (лимитирана во испорачување на услуги) во централна база на планирање и организирање на услуги и третман за лицата со попреченост на општинско ниво, во соработка со ЈУМЦСР, Општина Делчево и другите релевантни институции. Тоа подразбира унапредување и проширување на услугите кон поголем број на лица со попреченост, согласно план и програма за работа, и учество во планирање и давање на услуги на локално ниво, како централна институција која кореспондира во рамките на системот и активно соработува со релевантните институции и граѓанскиот сектор. Главна цел која ќе се постигне со трансформацијата на Дневниот центар е подобрување на квалитетот на живеење на лицата со попреченост во Општина Делчево, преку градење на системски мерки на услуги со меѓусекторска соработка на ЈУМЦСР, Општина Делчево и НВО секторот за еднакви можности за социјална инклузија во заедницата.

Со унапредување на услугите на постојниот центар за дневен престој и негова трансформација ќе се создадат можности да одговори на потребите на поголем број на лица со попреченост на локално ниво и ќе ги овозможи следниве услуги:

- Рана интервенција и ран третман на деца од 1 до 5 годишна возраст, во домашни услови и во рамките на центарот во соработка со Здравствен дом Гоце Делчев Делчево и Дополнителна функција со патронажните служби на Здравствениот дом.
- Поддршка на деца со попреченост во рамките на училишната заедница, за нејзино интегрирање и јакнење на нивните капацитети преку рехабилитационен и едукативен третман во рамките на Училиштето и во Центарот за поддршка, согласно потребите.
- Овозможување на третман во рамките на Центарот за поддршка кон деца со попреченост на основа на часовна артикулација со влез и излез во институцијата без дневен престој.
- Обезбедување на Дневен престој на лица кои имаат реални потреби, земајќи ги во предвид интересите и потребите на родителите.

Центарот за поддршка е алтернативна форма на услуга за лицата со попреченост која има централна позиција во и планирањето на потребите и услугите за лицата со попреченост на локално ниво во соработка со релевантните институции и организации. Од општинските училишта формираа дека недостатокот од сертифицирани лични асистенти за децата со попреченост и лиценцирана НВО како давател на услугата лична асистенција, претставува проблем кој мора да се реши до почетокот на наредната учебна година.

Сиромаштија како социјален ризик

Сиромаштијата се повеќе се јавува како главен социјален ризик за граѓаните на Општина Делчево. Се повеќе граѓани се на работ на егзистенцијата. Од податоците што ги објавува ЈУ МЦСР Делчево, во 2021 година, 63 семејства се корисници на Гарантирана минимална помош (ГМП) од кои 50 носители на правото се мажи и 13 жени. Според Публикацијата за социјална заштита на деца, млади и возрасни лица (Извор Завод за статистика од 21.04.2021 г.) во период од 2018 до 2020 година вкупниот број на корисници на ГМП изнесува 822. Со енормното зголемување на малопродажните цени на основните прехранбени производи, се поголем број граѓани ќе се соочат со проблемот за обезбедување на основни средства за егзистенција иако се вработени и имаат некакви приходи и иако во овој случај неможат да го остварат ни правото на социјална помош бидејќи се вработени.

Согласно Програмата за социјална заштита и надлежностите дадени со Законот за социјална заштита, во овој дел на ризици општината интервенира преку:

- Помош на социјално загрозени семејства
- Помош на социјално маргинализирани групи (самохрана родители, роми, деца во судир со законот и др.)
- Помош на лица/семејства погодени од несреќи и др. елементарни непогоди

За остварување на социјалната превенција, се преземаат мерки за спречување на настанување на социјален ризик за граѓаниот, семејството или група на луѓе, особено преку едукативно-советувалишна работа, развивање на формите на самопомош, волонтерска работа со лично ангажирање и примена на други методи кои соодветствуваат на потребите на корисниците на социјалната заштита. Реализацијата на овие активности се остварува во центрите за социјална работа во соработка со општината, предучилишните, училишните, здравствените установи и другите државни тела и органи, правни и физички лица, НВО и здруженија на граѓани.

- Правото на прва социјална услуга на корисниците на социјална заштита, опфаќа воочување на проблемот кој произлегува од состојба на социјален ризик, укажување на корисникот на можните решенија, услуги и средства за негова заштита, како и за мрежата на установи надлежни за давање на услуги
- Правото на помош на поединецот, подразбира примена на форми на стручна, советодавна или советувашишна работа, со која му се овозможува стекнување на потребни информации, оспособување за самостојно одлучување, зачувување и развој на социјалните потенцијали
- Правото на помош на семејството, опфаќа стручна помош на членовите на семејството да ја надминат семејната криза во брачните односи, а особено во односите родители - деца, како и оспособување на тоа семејство да ги остварува своите функции во секојдневниот живот.

Единствена установа која ги дава претходно наведените услуги од областа на советување и информирање е ЈУ МЦСР и нема граѓанска организација која би можела да го развие ова како социјална услуга.

Малолетничката Деликвенција, консумирањето на дрога, психотропни супстанции и алкохол се се повеќе присутни помеѓу младите во Делчево. Во консултација со стручните служби во општинските училишта утврдено е дека се поголем е бројот на млади од средните па и од основните училишта кои конзумираат дрога и други психоактивни супстанции. На оваа возраст најчесто употребувани супстанции кај младите се марихуана, алкохол и седативи, многу поретко наркотични аналететици и опијати. Поради тоа кај младите се јавуваат следните ризици: загрозена сигурност и безбедност, малолетници во судир со законот и асоцијално однесување, запоставени деца (семејна запуштеност, несоодветно воспитување и недоволна грижа за децата, деца кои се оставени да ги чуваат бабите и дедовците, опасност по здравствената состојба на децата, невклученост во образовниот процес, изложеност на деликвентно однесување, конфликти во семејството, насилство, криминогено однесување и сл.

3. Постоечки социјални услуги

Во изминатиот период Општина Делчево има посветено големо внимание за креирање на услови за обезбедување на социјални услуги и тоа преку спроведување на бројни проекти со поддршка на различни донатори во кои се пилотирани различни активности кои имаат потенцијал да прераснат во социјални услуги. Најмногу активности се реализирани преку учество во Програмата за општинско корисна работа (во понатамошниот текст ќе се користи скратеницата ОКР), спроведена во соработка и финансиска поддршка со УНДП, АВРМ и МТСП. Преку оваа програма изградени се капацитети кои може да се користат за овозможување на потребните услови за организирање на функционални социјални услуги и лиценцирање на овластени даватели на социјални услуги, согласно регулативите на МТСП. Одзивот на постоечките здруженија на граѓани за лиценцирање на овластени даватели на социјални услуги беше многу мал, но се надеваме дека во иднина ќе се препознае бенефитот за граѓаните од воспоставување на квалитетни социјални услуги за граѓаните во нашата општина. Реализираните активности од оваа програма беа пред се за поддршка на стари и изнемоштени лица, лица со попреченост и образовни асистенти кои им помагаат на учениците со пречки во образовниот процес. Лиценца за овластени даватели на социјални услуги ќе обезбедат ЗГ „Бравура кооператива“ и ОО на Црвен крст кои ќе работат пред се на услуги во домот и услуги во заедницата.

Услугите за информирање и упатување досега ги даваше единствено ЈУ МЦСР Делчево и по некоја НВО но само како проектна активност, не и како востановена услуга.

4. Нови социјални услуги

Како инвестиција во доброста на граѓаните, за следниот период е планиран развој на нови социјални услуги. Со оглед на финансиската состојба и големината на општината, новите услуги се планирани да бидат обезбедени во соработка со донатори и МТСП.

4.1 Услуги за информирање и упатување

Покрај постоечката работа на ЦСР, оваа услуга може да се дава и преку овластени даватели на услуги, НВО, општински центар за информирање и упатување и др. форми. На пример неопходно е да се развие посебен сет на информации за вклучување на пазарот на трудот на лицата кои се долгорочно невработени или тешко вработливи и лицата со попреченост кои се на евиденцијата на АВРМ. Исто така потребно е да се даде дополнителна помош и поддршка при услугите за информирање и упатување за искористување на правата од социјална и здравствена заштита на ранливите категории на граѓани, но и поддршка со советодавна работа при барањето работа.

4.2 Услуги на стручна помош и поддршка

Долгоочекуваното воведување на услуги на стручна помош и поддршка ќе биде овозможено само преку лиценцирани даватели на услуги кои во соработка со стручните служби во ЦСР ќе работат на случај, ќе овозможат разрешување на комплексни семејни ситуации, работа со жртви на семејно насилство и др.

Услугата за психо-социјална помош и бесплатна правна помош е овозможена и преку НВО „КХАМ“ од Делчево кои во овој дел од услугите покрај психолог и адвокат имаат ангажирано и медијатор за вработување на роми.

Во делот на услугите за поддршка, ЈЗУ Здравен дом Гоце Делчев работи 2 здравствени медијатори, а едно од основните училишта работи образовен медијатор.

4.3 Услуги на советување

Општината заедно со МТСП е спремна да поддржи работа на стручни граѓански организации кои би понудиле советуваљашна работа за различни категории граѓани во социјален ризик, надвор од она што го обезбедува ЦСР. Центарот за советување во своите рамки би обезбедувал советуваљашна работа за деца и младинци во различни социјални ризици (деца во судир со законот, нарушени семејни односи, жртви на врсничко насилство, семејно насилство, корисници на дрога и алкохол).

Со воведување на социјалната услуга – советуваљаште за млади во социјален ризик и ризик од зависности и нивните семејства, превентивно ќе се делува за да се надогради знаењето на младите за штетното влијание на психотропните супстанции како од здравствен аспект така и од законодавен аспект, да се подигне јавната свест кај просветните работници а воедно и кај родителите за промовирање активностии кои би довеле до намалување на процентот на ризик за посегание по психотропни супстанции, а воедно да се даде поддршка на оние млади кои веќе се зависници да посетат соодветни институции за нивната состојба и да се охрабрат родителите кои имаат деца

зависници да се обратат за помош во соодветни институции. Во соработка со МВР – одел за превенција, десиминатори од Црвен крст – ОО Делчево од областа на врсничко насилство и сајбер насилство, едукации од зависности од дрога и други психотропни супстанции, психијатар и социјални работници, ќе се формираат тимови кои ќе одржат бројни предавања и работилници со учениците, нивните родители и вработените во училиштата во Делчево.

4.4 Услуги за помош и нега во Домот

Општина Делчево има голема потреба од лиценцирање на овластен давател на услуги за помош и нега во Домот и тоа за помош и нега на стари и изнемоштени лица, палијативна служба за лица заболени од тешки болести и др. услуги.

Во 2022 година преку мерката 7.2 – Обука и вработување на лица за обезбедување на услуги за грижа во заедницата, услугата за грижа во Домот ќе ја спроведуваат ОО на ЦРВЕН КРСТ Делчево, како овластени даватели на услугата, а ќе пружаат услуга на 20 лица со алцхајмерова болест и деменција. Хуманитарно здружние за помош и поддршка на лица со попреченост БРАВУРА КООПЕРАТИВА Делчево исто така ќе ангажира невработени лица за грижа во Домот и тоа 3 лица за палијативен неговател за болни и изнемоштени лица и 6 лица за асистенти/негователи за испорачување на услуга одмена на семејна грижа.

Услуги за лична асистенција

Според податоците добиени од мапирањето на проблемите на лицата со попреченост, констатирано е дека во Општина Делчево има недостаток и потреба од услугата лична и персонална асистенција. Оваа услуга ќе придонесе за независно и самостојно живеење на лицата со попреченост и нивно активно и рамноправно учество во заедницата и во општеството во целина. Развојот на оваа услуга ќе се базира на правилниците и др. подзаконски акти кои го следат Законот за социјална заштита.

4.5 Услуги во заедницата

Услугите во заедницата ги опфаќаат услугите во дневните центри и тоа дневни центри за стари лица, дневни центри за лица со попреченост, дневни центри на зависници, дневни центри за престој на деца и младинци и други центри за поддршка на живеење во заедницата.

Дневен Центар за лица со попреченост

Во 2022 година ќе се отпочне со реализација на проектот за услуги во заедницата насловен како Клуб за социјална инклузија „Интегра“. Проектот Клуб за социјална инклузија „Интегра“ е програма за вклучување на 12 лица со попреченост од Општина Делчево, во организирана форма на услуга за рехабилитација, професионална ориентација и социјализација, во рамките на центарот за дневен престој

за лица со попреченост Делчево. Причините за потребата од проектот Клуб за социјална инклузија „Интегра“ е отсуството на институционални и други алтернативни форми на услуги за возрасни лица со попреченост во Општина Делчево. Проектот е базиран на приоритетите од Акцискиот план за социјална заштита на Општина Делчево во делот за маргинализирани групи.

Дневен центар за стари лица со програма за активно стареење

Согласно произлезената потреба идентификувана при спроведеното мапирање, Општина Делчево ќе работи на развој на услугата за дневен престој за стари лица во кој покрај социјализација и дружење ќе им обезбеди зачувување на психо-физичките способности на корисниците.

4.6 Услуги за вон – семејна заштита

Живеење со поддршка

- Обезбедување на мали групни домови за лица без родители и родителска грижа над 18 годишна возраст и групни домови за лица со попреченост над 26 годишна возраст,
- Обезбедување на стамбени единици за домување
- Шелтер центар за жртви на семејно насилство

Згрижување во семејство (згрижувачки семејства)

- Иако оваа услуга е управувана од МТСП, општината може да даде значителен придонес во поддршка на кампањата за обезбедување што поголем број на згрижувачки семејства.

Сместување во установа

Идентификувана е потреба од изградба на Дом за стари лица. Бројот на стари лица во Општина Делчево кои живеат сами и се без семејна грижа, од ден во ден е се поголем. Затоа е потребно да се изгради Дом за стари лица кој ќе биде регионален.

5. Идентификување и приоритизирање на социјални ризици за нивно надминување

Социјален ризик	Спецификација на социјални ризици	Постоечки услуги	Постоечки човечки ресурси	Развој на нови услуги	Потребни ресурси
1.Миграции	1.1 Иселување на младите 1.2 Одлив на школувани млади 1.3 Недостаток на дефицитарни кадри		Локален младински совет	-Услуги за информирање и упатување	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифицирани даватели на услугите • Медијатори за вработување
2.Невработеност	2.1невработени лица над 50 години 2.2невработени лица од 40-49 години 2.3невработени	Услуги советување и информирање преку АВРМ	Стручни соработници во АВРМ	-Обука и вработување на лица за обезбедување услуги за грижа во заедницата за лица со попреченост и лица со хронична болест -Обука за побарувани занимања, Обука на работно место кај познат работодавач и Субвенции на плати.	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифицирани даватели на социјални услуги • Медијатори за вработување

	лица до 29 години	- услуги за помош и нега во домот преку ОКР	Сертифицирани негователи за нега во домот Искусни општински координатори	-Услуги за вон семејна заштита (регионален дом за стари лица), - Услуги во домот-помош и нега во домот -Услуги за дневен престој (центар дневен престој за стари лица)	<ul style="list-style-type: none"> • Социјален работник-координатор • Физиотерапевт • Медицинска сестра • Психолог • Сертифицирани негуватели/ки
3.Старост	3.1.Стари лица над 60 години со здравствени проблеми; 3.2.Стари лица со хронични болести; 3.3.Стари лица со хендикеп; 3.4.Стари лица без грижа од семејството	- услуги за помош и нега во домот преку ОКР	Сертифицирани негователи за нега во домот Искусни општински координатори	-Услуги за вон семејна заштита (регионален дом за стари лица), - Услуги во домот-помош и нега во домот -Услуги за дневен престој (центар дневен престој за стари лица)	<ul style="list-style-type: none"> • Социјален работник-координатор • Физиотерапевт • Медицинска сестра • Психолог • Сертифицирани негуватели/ки
4.Деца и лица со попреченост	4.1.Лица со интелектуална попреченост; 4.2.Лица со телесен инвалидитет; 4.3.Лица со алцхајмер и деменција; 4.4.Лица со аутизам, Даунов синдром и други позачестени болести меѓу децата	-Услуги во заедницата-услуга за дневен престој Специјални паралелки -Услуги преку Програма ОКР	-логопед -психолог -негувател -неколку лиценцирани образовни асистенти -1 личен асистент	-Услуга во домот -лична асистенција -услуги во заедницата (услуга за дневен престој)	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифициран давател на социјалната услуга лична асистенција • сертифицирани лични асистенти на лица со попреченост • дефектолог • психолог • физиотерапевт • социјален работник-координатор

					<ul style="list-style-type: none"> • работен терапевт
5. Сиромаштија	5.1. Материјално загрозени лица 5.2. Лица кои немаат основно образование, претежно Роми 5.3. Самохрани родители 5.4. Лица кои немаат решено домување 5.5. Лица кои претрпеле елементарна непогода	-Програма ОКР – УНДП и СДЦ -народна куќина -социјални станови Прифатлиште за домување -РИЦ -парична помош од општината и ЦСР -стипендии -психосоцијална помош	-лице Ром ангажирано во РИЦ - здравствени медијатори -медијатори за вработување -волонтери од Црвен крст	Мерки за дообредување на лица Роми кои немаат основно/средно образование Советодавни услуги Услуги за информирање и упатување Услуги за бесплатна правна помош психосоцијална помош за долгорочно невработени лица	<ul style="list-style-type: none"> • Психолог /социјален работник; • Правник за бесплатна правна помош
6. Малолетничка Деликвенција, консумирање на дрога, психотропни супстанции и алкохол	6.1. Деца корисници на дроги и психотропни супстанции; 6.2. Деца корисници на алкохол 6.3. Деца во судир со законот	-Услуги од советување и едукација -Услуги на стручна помош и поддршка	-Вработени во ЈУ МЦСР -Вработени во ПС Делчево -инспектор за превенција	Советодавни услуги	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифицирани Даватели на услуги за советување на млади • педагог • психолог • социјален работник

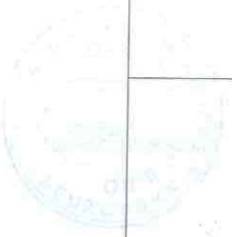

6. Потребни капацитети:

Нова услуга	Форма	Инфраструктура (постоечки, во изградба, потребна реконструкција, потребна адаптација, нема) и опрема	Капацитет/опфат (број корисници, површина, територија, итн?)	Потребни финансиски средства	Извори на финансисрање или начин на прибирање на потребните финансиски средства	Планирана соработка со:	Време/период на реализација:
Услуга домот	Помош и нега домот	Обезбедување на простор за воспоставување и испорака на услугата	Територија за општина Делчево (урбана и рурална средина) Број на опфатени корисници 72 стари лица без семејна грижа и месечни примања	72 корисници x 289 ден од час по корисник x 24 месеци 39 951 360 ден.	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценциран и даватели на социјалната услуга - МТСП - Други донатори	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценциран и даватели на социјалната услуга - МТСП - Други донатори	2023-2025
Услуга домот	Лична асистенција	Обезбедување на простор за воспоставување и испорака на услугата	Територија за општина Делчево (урбана и рурална средина) Број на опфатени коорисници 8	8 корисници x 269 ден од час по корисник x 24 месеци 4 131 840	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценциран и даватели	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценциран	2023-2025

			лица	ден.	на	ани	
Услуга во заедницата	Услуга за дневен престој за стари лица	- Реконструкција и адаптација на постоечки простор - Набавка на потребна опрема согласно правилникот за исполнување на нормативите и стандардите	Територија за општина Делчево (Урбана и рурална средина) Број на офатени корисници 12	12 корисници x ден од корисник по x 24 месеци x 11 217 ден. месечно 3 230 496 ден.	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценциран и даватели на социјалната услуга - МТСП - Други донатори	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценцирани даватели на социјалната услуга - МТСП - Други донатори	2023-2025
Услуга за вон-семејна заштита	Сместување во установа (Дом за стари лица)	Изградба или реконструкција и адаптација на руинирана зграда	Број на офатени корисници 26 лица кои се на листа на чекање во домовите за стари лица во РСМ	Потребен буџет за реконструкција и адаптација ????	- МТСП - Општина Делчево - Други донатори	- Општина Делчево - Здруженија на граѓани-лиценцирани даватели на	2023-2025

Услуга за стручна помош и поддршка	Услуги за советување за малолетничка деликвенција, консумирање на дрога, психотропи и супстанции и алкохол	Обезбедување на простор за воспоставување и испорака на услугата	Број на опфатени корисници ??	265 ден за индивидуално советување по корисник дневно 169 ден. За групно советување дневно	-Општина Делчево -Здруженија на граѓани-лиценциран и даватели на социјалната услуга -МТСП -Други донатори	социјална та услуга - МТСП - Други донатори	2023-2025
------------------------------------	--	--	-------------------------------	---	--	---	-----------

7. Лиценцирање на даватели на услуги и финансиска поддршка

Според Законот за социјална заштита, Комисија при МТСП издава дозвола за вршење работи од социјална заштита на правни и физички лица под услови утврдени со овој закон, утврдува стандарди и нормативи за давање социјални услуги. Соодветно на потребите на новите социјални услуги ќе се врши дополнително лиценцирање согласно со правилниците кои произлегуваат од Законот.

Бр.08-____/1
____.2022 година

ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

Совет за социјална заштита на Општина Делчево

Претседател

Весна Димитровска

